

Article Info/Makale Bilgisi

Received/Geliş: 05.01.2020 Accepted/Kabul: 28.08.2020 Published/Yayınlama: 30.10.2020

Öğretmen Adaylarına Göre Sosyal Bilgiler Dersinde Okul Dışı Öğrenmenin Etkililiği

Ayşe SEYHAN¹

Öz

Bu çalışmanın amacı TÜBİTAK tarafından desteklenen bir bilim ve toplum projesi uygulamalarına katılan öğretmen adaylarının sosyal bilgiler öğretiminde okul dışı eğitimin etkililiği ve kullanılması hakkında görüşlerini belirlemektir. Proje kapsamında uygulanan etkinlikler okul dışı sosyal bilgiler öğretiminde tarihsel çevre, coğrafi mekânlar, kurumlar ve doğanın eğitim amaçlı kullanılmasında öğretmen adaylarına planlama, etkinlik düzenleme ve uygulama aşamalarında gerekli bilgi ve deneyim kazanmalarını sağlayacak şekilde tasarlanmıştır. Çalışma grubu Türkiye’de farklı üniversitelerin eğitim fakültelerinin sosyal bilgiler öğretmenliği bölümlerinde okuyan 30 öğretmen adayından oluşmaktadır. Veriler proje amaçları doğrultusunda geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu ve yansıtıcı günlüklerden elde edilmiştir. Verilerin değerlendirilmesi içerik analizi ile yapılmıştır. Elde edilen bulgular uygulanan etkinlikler ile öğretmen adaylarının okul dışı mekânlara yönelik bilgi ve farkındalıkların arttığını göstermektedir. Ayrıca, okul dışı öğrenmenin beceri kazandırma, değer geliştirme ve kavram öğretiminde etkili olduğu tespit edilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Okul dışı eğitim, beceri, değer, öğretmen adayları, sosyal bilgiler

Effectiveness of Out-of-School Learning in Social Studies Course According to Prospective Teachers

Abstract

The aim of this study is to determine the opinions of prospective teachers participating in a science and society project supported by TUBITAK on the effectiveness and use of out-of-school education in social studies teaching. The activities implemented within the scope of the project are designed to provide the prospective teachers with planning and organizing by the use of historical environment, geographical spaces, institutions and nature for educational purposes and acquiring the necessary knowledge and experience in the application stages. The study

¹Dr. Öğretim Üyesi, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Türkçe ve Sosyal Bilimler Bölümü, Rize, Türkiye, ayse.seyhan@erdogan.edu.tr, Orcid: 0000-0003-1741-4878

group consists of 30 prospective teachers studying at education faculties of different universities in Turkey. The data were obtained from a semi-structured interview form and reflective diaries improved for the purposes of the project. The data were analyzed by content analysis. The findings show that the activities applied increase the awareness and knowledge of prospective teachers about outdoor school learning environments. In addition, it is figured out that outdoor learning is effective in improving skills, value and concept acquisition.

Keywords: Out-of-school education, skill, value, prospective teachers, social studies

1. GİRİŞ

Günümüzde bireyler, öğrenme sürecinde bilgiye erişimden ziyade bilgiyi kullanmak ve bu süreçte de çevresel faktörlerle mücadele etmek zorunda kalmaktadırlar. Eğitim ve öğretim kurumları olarak okullar toplumun, devletin ve çağın gerektirdiği bilgi, beceri ve değerlere sahip birey yetiştirme görevini üstlenmişlerdir. Bilgi, beceri ve bireyden beklenen davranışların değişmesi örgün eğitim kurumlarını da değişime zorlamaktadır (Topçu, 2017). En son 2018’de güncellenen Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı’nda öğrencilerin, okul dışında hayatla bütünleştirilmesi, günlük hayatta kullanabilecekleri bilgi ve beceriye sahip olmaları, doğa ve çevre bilincini kazanmaları beklenmektedir (MEB, 2018). Konu ve kazanımları itibariyle günlük yaşamla ve toplumla iç içe olan sosyal bilgiler dersi ancak öğretimin okulun dışına çıkarılması ile bu alanlarla ilişkilendirilebilir. Farklı disiplinlerin içeriklerinden geliştirilen sosyal bilgiler dersi amaçlarına ulaşabilir (Barr, Barth ve Shermis, 1977; NCSS, 2014). Zaten 2004 yılından itibaren Türk eğitim sisteminin temel felsefesi olan yapılandırmacılık anlayışı, öğrencinin pasif alıcı olduğu, öğretmen merkezli öğrenmeyi reddetmekte, bireyin bilgiyi doğası içerisinde yorumlayarak öğrenmesini savunmaktadır. Bunun için de öğrenmede ya gerçek ortamlarının kullanılması ya da sınıfın gerçek öğrenme ortamına dönüştürülmesi önerilmektedir. Okul dışı öğrenme ilk çağlardan beri çeşitli eğitimciler tarafından desteklense de esas gelişimi 18 ve 19. yüzyıllarda Rousseau, Pestalozzi, Illich ve Dewey’in çalışmaları sayesinde olmuştur (Tokcan, 2015).

Birçok araştırmada okul dışı öğrenmenin gerekliliğine ve faydalarına yönelik farklı sebepler ileri sürülmüştür. Sosyal bilgiler dersinin okul içinde kazandırılması zor olan ya da kazandırılmayan birçok bilgi, beceri ve değeri okul dışı faaliyetlerle etkili bir şekilde kazandırılabilir (Ata, 2006; Yeşilbursa, 2015). Okul dışı öğrenme ile fizik, kimya, biyoloji, tarih, coğrafya gibi doğa ve çevre bilimlerinin harmanlanması ile öğrenciler disiplinler arası bir bakış açısı edinebilir. Sosyal bilgiler dersinin doğasına uygun eğitim yapılabilir. Öğrencilerin geçmişle bugün arasında bağlantı kurma, süreklilik ve değişimi algılama ve kanıt temelli çıkarımda bulunma becerileri geliştirilebilir (Hammerman, 1963; Demircioğlu, 2007; Safran ve Ata, 2006; Uğurlu ve Aladağ, 2015). Okul dışı öğrenme ile öğrenciler sınıfın dışına çıkarak, aktif bir şekilde çalışarak etkili ve kalıcı bir öğrenme gerçekleştirebilir. Böylece eğlenceli bir öğrenme süreci ile öğrencilerin bilişsel, duyuşsal ve psikomotor becerileri geliştirilebilir. Okul dışı öğrenme ile sınıf içerisinde öğrenilenler güçlendirilebilir ve

genişletilebilir. Öğrencilere ilk elden zengin, yeni öğrenme deneyimleri sağlanabilir. Öğrencilerin derse ilgi ve motivasyonları, keşfetme arzuları ile ders başarıları artırılabilir. Okul dışı deneyimler öğrencilerin gelişimi ve gelecekteki öğrenmesi üzerinde olumlu etkiler yaratabilir (Eshach, 2007).

Okul dışı öğrenme ile yapılandırılmış gruplar ve etkinlikler oluşturularak öğrencilerin öğrenme güçlüğünün üstesinden gelinebilir. Öğrencilerin yeni yetenekler geliştirmeleri sağlanarak kişisel ve sosyal gelişimlerine katkı yapılabilir (Url-1). Okul dışı öğrenme öğrencilerin gerçek dünyayı gözlemelerini ve öğrendiklerini uygulamalarını sağlar. Kavram geliştirmeleri, beceri kazanmaları kolaylaşır. Öğrenmeye karşı ilgi ve motivasyonları artar (Bunting, 2006). Okul uygulamaları genellikle gerçeklikten uzaktır. Okul dışı öğrenme ise öğrencilere yakınlık, ilk elden gözlem, bağımsız araştırma, veri analizi ve problem çözüme ile gerçeklikle başa çıkma fırsatı bulacakları doğal ortamı sağlar. Öğrencilere toplumla iç içe girme ve sosyalleşme imkanı vererek iletişim becerilerini geliştirir. Öğrencilere sorumluluk kazandırarak faydalı iş yapmak için gerekli olan duygusal desteği sağlar. Etik ve estetik davranışlar kazandırır. Öğrencilerin bireysel, fiziksel, sosyal, duygusal, gelişimlerine katkıda bulunur. İletişim becerileri ve sosyal ilişkilerinin geliştirilmesi öğrencilere etik ve estetik davranışlar kazandırır. Onların standartlar ve değerler geliştirmesine katkı sağlar (Hammerman, 1963). Aynı zamanda bilgi toplama ve tartışma imkanı ile öğrencilerin demokratik süreçlere dahil edilmesi ve kendi kararlarını almaları sağlanabilir (Chawla ve Cushing 2007).

Öğrencilere kendi öğrenme sorumlulukları ile kendilerini ilgilendiren bir konuda araştırma fırsatı verilerek kendilerini öğrenme sürecinin bir parçası olarak görmeleri sağlanabilir. Öğrenciler bu sayede yaşamlarını etkileyen kararların alınması sürecinde etkili olabilecekleri düşüncesi kazandırılabilir. Öğrenciler bu sayede geleceği planlamada ve şekillendirmede yapıcı bir değişim güçlerinin olduğunu fark ederler. Bu şekilde nasıl sorumlu ve etkin davranabileceklerini öğrenirler. Özgüveni gelişen öğrenci de sayısız problem çözüme denemesi yaparak çok sayıda problem çözüme stratejisi geliştirebilir (Wals, 1994). Okul dışı öğrenme ile çocukların ortamı genişletilirken aynı zamanda onların bilim ve doğal dünya hakkında bilgi edinmeleri sağlanabilir. Öğrenciler doğayı ilk elden deneyimleme ve çevresel ilkeleri daha iyi öğrenme fırsatı bulur (Auer 2008). Bilim ve doğal dünya hakkında bilgi edinerek insanların çevre üzerindeki etkilerini görürler (Chawla ve Cushing 2007; Auer 2008). Bireyler erken çocukluktan itibaren çevre ile etkileşim, ev, okul ve okul sonrası etkinlikler ile iş birliğine dayalı karar alma fırsatlarına ihtiyaç duyarlar. Bu fırsatlar onların çevrelerini ve kendi yaşamlarını kontrol etmeleri sağlar. Ayrıca onlara başkalarına saygı duyma gibi demokratik kuralları öğrenme fırsatı verir (Chawla ve Cushing 2007).

Öğrenciler okul dışı alanlarda ilk elden kaynaklarla karşılaşarak birer sosyal bilimci gibi kanıtlar üzerinde çalıştırılarak tarihsel düşünme becerileri geliştirilebilir. Ayrıca öğrencilerin sosyal bilimcilerin

kullandığı yöntemler ile tarihsel argüman geliştirmeleri sağlanabilir (Wineburg, 2004). Okul dışı öğrenmede grup çalışması yapılarak öğrencilerin yaşadıkları şehrin tarihi mekânlarını-kültürel özelliklerini keşfedebilirler. Okul dışı mekanlarda yapılan işbirlikli grup çalışmaları öğrencilerin yaparak yaşayarak öğrenmelerini sağlar (Manifold, 1995). Doğa eğitimi ve arazi çalışması yaptırılarak öğrencilere çevrelerindeki mekansal sorunları analiz etme ve çözüm önerisi sunma fırsatı verilebilir. Böylece öğrencilerin kendi çevreleri ile ülkesini ve dünyayı tanımalarını sağlanabilir (Meydan, 2015). Bir tarihi olay meydana geldiği coğrafi yapıdan bağımsız değildir. Dolayısıyla mekânın geçmişinin doğru öğrenilebilmesi o yerin coğrafi yapısının da bilinmesine bağlıdır. Bu yüzden öğrencilere yaşadıkları mekanın tarihi öğretilirken bu tarihin oluştuğu coğrafi yapı da değerlendirilmelidir (Akkuş ve Meydan, 2013). Okul dışı öğrenme ile bir yerin coğrafi, doğal, beşerî ve ekonomik ve tipik iklim özellikleri belirlenebilir. Bir yerin herhangi bir özelliğinin bir yerden bir diğerine geçerken gösterdiği değişim dereceleri fark edilebilir. Bir alandaki coğrafi niteliklerin ya da koşulların düzenlenme şekilleri betimlenebilir. Bir bölgedeki nüfus yoğunluğu ile o bölgede sunulacak hizmet ağının oluşturulması arasındaki ilişki tespit edilebilir (Uğurlu ve Aladağ, 2015). Planlı ve amaçları belirlenmiş bir okul dışı eğitim ile öğrencilerin dikkati dış dünyadaki olay ve varlıklara yönlendirilebilir. Doğayla iletişim ve doğayı anlama etkinlikleri ile küçük yaşlardan itibaren toplum doğayla iletişime geçirilebilir. Bu sayede doğayı koruma ve doğa bilinci geliştirebilir (Meydan, 2015).

Araştırmalar okul dışı öğrenmenin öğrencilerin bilgi, tutum ve davranışlarını olumlu yönde etkilediğini göstermektedir. Ancak öğretmenlerin derslerini okuma ve anlatma şeklinde işledikleri ve okul dışı öğrenmeyi en az düzeyde tercih ettikleri veya hiç tercih etmedikleri anlaşılmaktadır. Bazı araştırmalarda bu durumun öğretmenlerin dersin içeriğini yetiştirme kaygıları ile okul dışı etkinlik planlama ve uygulamadaki bilgi eksikliği ve tecrübesizliklerinden kaynaklandığı belirtilmektedir. Öğretmenlere okul dışı öğrenme konusunda bilgi ve deneyim kazandırılması önerilmektedir (Lee, 2005; Eshach, 2007; Türkmen, 2010; Bozdoğan, 2012; Tatar ve Bağrıyanık, 2012; Meydan ve Akkuş, 2014). Diğer taraftan öğrencilerin konuları ezberleyerek değil bilişsel süreçleri kullanarak, kanıt sorgulayarak ve değerlendirerek öğrenmeleri gerektiği vurgulanmaktadır (Seixas, 1996; Wineburg, 2004). Gerçek anlamda öğrenmenin, kazanılan bilgi ve tecrübenin uygulanma şansına sahip olmasıyla ilişkili olduğu belirtilmektedir. Bu yüzden okul dışı mekânlar öğrenme alanı olarak düzenlenip öğrencilere zengin kaynakları görme ve inceleme fırsatı verilerek kaliteli bir eğitim ve öğretim ortamı oluşturulabileceği ifade edilmektedir (Işık, 2008).

TÜBİTAK 4004 Doğa Eğitimi ve Bilim Okulları kapsamında desteklenen 118B875 numaralı “Sosyal Bilgiler Öğretiminde Okul Dışı Eğitim Uygulamaları” projesinin amacı sosyal bilgiler öğretmen adaylarına; tarihi çevre, coğrafi mekân, kurum ve doğa alanlarını sosyal bilgiler öğretiminde eğitim ortamı olarak kullanabilmeleri için bilgi, beceri, tutum kazandırmak ve uygulama örnekleri sunmaktır. Bu kapsamda bu çalışmada proje uygulamaları sonrası sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sosyal

bilgiler öğretiminde okul dışı eğitimin etkililiği ve kullanılması hakkında görüşlerini belirlemek amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Okul dışı öğrenmenin sosyal bilgiler dersine katkıları nelerdir?
2. Sosyal bilgiler dersinde okul dışı öğrenme nasıl kullanılabilir?
3. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının okul dışı öğrenmeye ilişkin önerileri nelerdir?

2. YÖNTEM

Araştırmanın Deseni

Bu çalışma nitel bir durum çalışması olarak gerçekleştirilmiştir. Nitel araştırma, gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemleri ile algı ve olayların doğal ortamında, gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya çıkarıldığı araştırma türüdür. Güncel bir olgunun kendi gerçek yaşam çevresi içerisinde çalışıldığı ve birden fazla kanıt ve veri kaynağının mevcut olduğu durumlarda kullanılan araştırma türüne durum çalışması denir (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Durum, tek bir birey veya bir grup içerisinde farklı bireyler bir program veya etkinlikler olabilir. Durum birbiri ardından gelen etkinlikleri oluşturan bir dizi adımdan oluşan süreci temsil eder (Creswell, 2017). Durum çalışmaları, 'nasıl' ve 'niçin' sorularını temel almakta, araştırmacının kontrol edemediği bir olgu ya da olayı derinliğine incelenmesini sağlar (Yıldırım ve Şimşek 2016).

Çalışma Grubu

Çalışma grubunu Türkiye'deki üniversitelerin eğitim fakültelerinde sosyal bilgiler öğretmenliği bölümlerinde okuyan 30 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Proje katılımcıların seçilmesinde gönüllülük esas alınarak, web sayfasından bireysel başvuru yapmaları istenmiştir. Katılımcı belirlenmesinde; daha önce benzer türden bir eğitim projesine katılmamış olma, herhangi bir disiplin cezası almamış olma, katılım isteğini gerekçelendirme ve sağlık problemi olmama gibi ölçütler aranmıştır. Belirlenen özelliklere sahip kişilerden 21 kız 9 erkek olmak üzere 30 kişi katılımcı olarak belirlenmiştir. Projeye 10 farklı üniversiteden öğretmen adayı katılmıştır. Katılımcı seçilirken kız, erkek öğrencilere ve farklı üniversitelere eşit katılım fırsatı verilmesine azami ölçüde dikkat edilmiştir. Katılımcılardan 2 kişi 6. sınıf, 20 kişi 3. Sınıf, 4 kişi de 4. sınıfta öğrenim görmektedir.

Veri Toplama Araçları

Öğretmen adaylarının uygulama sonrası bilgi düzeylerini ölçmek ve görüşlerini almak üzere yürütülecek etkinliklere uygun olarak geliştirilen ve 8 sorudan oluşan açık uçlu soru formu hazırlanmıştır. Soru

formunda, sosyal bilgiler öğretiminde kullanılabilir okul dışı mekânların hangileri olduğu, hangi becerilerin, değerlerin ve kavramların bu mekânlarda geliştirilebileceği, okul dışı mekânların sosyal bilgiler öğretiminde kullanılmasının sınırlılıkları, dikkat edilmesi gereken hususlar gibi sorular yer almaktadır. Hazırlanan görüşme formu iki uzmanın görüşlerine sunulmuş ve görüşler doğrultusunda forma son şekli verilmiştir. Proje uygulamalarından sonra katılımcıların formu doldurmaları istenmiştir. Katılımcıların kendilerini en iyi şekilde ifade etmelerini, duygu ve düşüncelerini yansıtma ve okul dışı öğrenme ortamları ile ilgili deneyimlerine ilişkin görüşlerini ortaya koymaları için de günlük tutturulmuştur.

Uygulama

Bu proje 23-28 Haziran 2019 tarihleri arasında okul dışı eğitim uygulamaları kapsamında sosyal bilgiler öğretmen adayları ile yürütülmüştür. Etkinlik öncesinde sosyal bilgiler öğretim programının kazanım, beceri ve değerleri dikkate alınarak bilimsel ve yaparak yaşayarak öğrenmeyi destekleyecek ve belirlenen becerileri geliştirecek etkinlikler tasarlanmıştır. Bu etkinlikler;

“Okul Dışı Sosyal Bilgiler Öğrenme Mekanları”, “Okul Dışı Sosyal Bilgiler Öğretiminde İzin Süreci ve Planlama”, eğitimleri ile sosyal bilgiler öğretiminde kullanılabilir okul dışı öğretim mekânları tanıtmış, kazanım beceri ve değerlere uygun okul dışı mekân belirleme, etkinlik planlama, izin sürecini gerçekleştirme etkinlikleri yapılmıştır. Örnek plan ve çalışma yaprağı hazırlanmıştır.

“Doğal afetler yaşamımızın bir parçasıdır” etkinliği ile katılımcılar heyelan ile selin doğa ve insana etkilerini yerinde gözlemleyerek gözlem formunu doldurdular.

“Medreseler” etkinliğinde Çukurlu Hoca Medresesi’nde sözlü tarih çalışması ile grup çalışması yürütüldü.

“Hidroelektrik Santrali (HES)” etkinliğinde katılımcılar hidroelektrik santrallerinin çalışma şekilleri, doğaya etkileri, farklı santral tiplerinin özelliklerini yerinde incelemiş, gözlem formu ile çalışma yaprağı doldurmuştur.

“Su değirmenleri” etkinliğinde katılımcılar ve öğretmenler su değirmenlerinin işlevleri, yöre mimarisindeki yeri, ekonomik bakımdan bölgeye katkılarını inceleyerek gözlem formu ve çalışma kağıdını doldurmuştur.

“Kemer Köprüler” etkinliğinde tarihi kemer köprülerin mimari yapıları, sanatsal özellikleri, ekonomik ve kültürel değerlerini öğrenciler işbirlikli çalışma ile gözlem formu ve çalışma kağıdı üzerinde tespit etmiştir.

“Mağaralarda Sosyal Bilgiler” etkinliğinde Çal Mağarası içerisinde; katılımcılar eğitmen eşliğinde mağaranın oluşumu, özellikleri, kayaç yapılarını inceleyerek not tuttular.

“Doğal Yaşam Müzeleri” etkinliğinde sosyal bilgilerde yerel tarih kazanımları doğrultusunda katılımcılar müzedeki eserleri inceleyerek nesne temelli çalışmalar ile sanat eleştirisi çalışması yaptılar. Ayrıca doğaçlama drama gerçekleştirdiler.

“Taşa İşlenen Medeniyet” etkinliğinde katılımcılar mezarlıkta göç, doğum-ölüm oranları, dini inanışlar, meslekler vb. özellikleri incelediler. Elde ettikleri bulguları tablolaştırıp yorumladılar.

“İçtiğimiz Çay” etkinliğinde çay fabrikasında çay üretiminin soldurma, kıvırma, oksidasyon, kurutma ve tasnif süreçlerini incelediler ve sorumlu mühendisten bilgi aldılar. Bulgular üzerinden ekonomi ve kültür tartışması yürüttüler.

“Oryantring Yönümü Buluyorum” etkinliğinde katılımcılardan kendilerine verilen pusula ve yarışma bölgesinin haritasında belirtilen arazi şekillerini gördükleri nesnelere bağdaştırıp mümkün olan en kısa sürede kontrol noktalarına varmaları sağlandı. Ardından oryantring sporunun strateji oluşturma, harita kullanma, karar verme ve yön bulma gibi becerileri geliştirmede etkileri tartışıldı.

“El Emeği, İnsan Zekâsı ile Buluşunca” etkinliğinde işbirlikli öğrenme yöntemi uygulandı. Ardından eğitmen ile katılımcılar atölyelerin sosyal bilgiler dersinde yerel kültür, ekonomi konularında kullanılması hakkında beyin fırtınası yaptılar.

“Hartama Evler (Memiş Ağa Konağı)” etkinliğinde katılımcılar işbirlikli öğrenme ile konağın tüm bölümlerini inceleyerek tespitlerini forma aktardılar. Daha sonra gruplar kendi inceleme raporlarını sundular.

“Dar Boğazların Güçlü Yapısı (Zil Kale)” etkinliğinde katılımcılar işbirlikli grup çalışması yaptılar. Gruplar halinde her bir grup farklı görevleri yerine getirerek rapor sundular.

“Gezelim, Görelim, Öğrenelim” etkinliğinde katılımcılar Fırtına Vadisi boyunca çevrede bulunan flora ve fauna, jeoloji, yerleşme tipleri, vadi şekilleri doğal ve beşerî unsurlar üzerinde gözlem ve inceleme yaparak tespit ettikleri unsurları gözlem formuna doldurdular. Kayaların katmanlarını inceleyerek çıkarımda bulundular.

“Yürü ve Sağlıklı Kal” etkinliğinde katılımcılar eğitmen eşliğinde Palovit Şelalesi’nden aşağıya doğru yaklaşık 5 kilometrelik yol güzergahı boyunca yürüyüş yaptılar. Katılımcılar yürüyüş sonrasında sporun insan sağlığı üzerinde etkisi hakkında tartışma yaptılar.

“Botanik Bahçeleri ile Sosyal Bilgiler” etkinliğinde katılımcılar botanik bahçesinde bitki türlerini inceleyerek, iklim ve toprağın bitki ekosistemi ile ilişkisini incelemiştir. Katılımcılar gözlem yaparak toprak ve iklim yapısı ilişkisini içeren gözlem formu ve çalışma kağıtlarına doldurdular. Uygulanan bütün etkinlerin sonunda etkinlik yapılan mekanların sosyal bilgiler öğretiminde kullanılması ile bu mekanlarda yürütülen etkinliklerin kazanım, beceri, değer ve kavram geliştirme açısından katkıları tartışıldı.

“Sosyal Bilgiler Öğretiminde Artırılmış Gerçeklik Uygulamaları etkinliğinde gerçek dünya ile sanal imgelerin Artırılmış Gerçeklik yazılımları kullanılarak birleştirilmesi adım adım gösterilmiştir. Ardından katılımcılar Aurasma vb. yazılımlar kullanarak örnek etkinlikler üzerinden artırılmış gerçeklik uygulaması gerçekleştirdiler. Bu etkinliklerden bazı fotoğraflar aşağıda gösterilmiştir.

Şekil 1. Medrese ve Mezarlık Etkinlikleri

Şekil 2. Doğal Yaşam Müzesi ve Doğa Eğitimi Etkinlikleri

Verilerin Analizi

Elde edilen veriler içerik analizi ile değerlendirilmiştir. Bunun için katılımcıların sorulara verdikleri cevaplar genel olarak incelendikten sonra kodlar oluşturulmuştur. Sonra oluşturulan kodlar kategorilere ayrılmış ve temalar oluşturulmuştur. Benzer görüşler bu kategoriler altında toplanmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Geçerlik ve Güvenirliği artırmak için veriler iki araştırmacı tarafından değerlendirilmiştir. Bu şekilde yapılan kodlamalar üzerinde Güvenirlik= Görüş Birliği/Görüş Birliği + Görüş Ayrılığı X 100 formülü kullanılmıştır (Miles ve Huberman, 2016). İki kodlayıcı arasında uyum %76 olarak hesaplanmıştır. Belirlenen tema ve kodlar üzerinde görüş birliğine varılan ifadeler frekans analiziyle sunulmuştur. Soru formundan elde edilen bulguları desteklemek ve katılımcıların görüşlerinin daha doğru bir biçimde yansıtılabilmesi için doğrudan alıntılara yer verilmiştir. Doğrudan alıntılar hem soru formundan hem de katılımcı günlüklerden yapılmıştır. Doğrudan alıntılar yapılırken, her bir öğretmen adayı için “Ö” harfi, formu teslim etme sırası için 1, 2, 3, 4 ... şeklinde sayısal kodlar kullanılmıştır.

3. BULGULAR

Bu bölümde elde edilen bulgular, her bir soru için ayrı ayrı oluşturulan tema ve kodlar çerçevesinde frekans ile verilmiştir. Ayrıca bulgular öğretmen adaylarının soru formuna verdikleri cevaplar ile günlüklerden doğrudan alıntı yapılarak desteklenmiştir.

Araştırmanın birinci alt problemine ilişkin bulgular; okul dışı öğrenme ile sosyal bilgiler öğretiminde okul dışı öğrenmenin uygulanabileceği konular, okul dışı öğrenme ile kazandırılacak beceri, değer ve kavramlardan oluşmaktadır. Sosyal bilgiler dersinde okul dışı ortamların kullanılabilmesi konularına ilişkin bulgular Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1. Sosyal bilgiler öğretiminde okul dışı mekanlarda öğretilen konulara ilişkin bulgular

Kodlar	f	Kodlar	f
Tarih	18	Sosyal Hayat	4
Coğrafya	14	Doğa ve Çevre	3
Ekonomi	12	Sanat Tarihi	3
Üretim-Dağıtım-Tüketim	9	Ülkemizin Kaynakları	3
Kültür ve Miras	8	İletişim ve İnsan İlişkileri	2
İnsanlar Yerler Çevreler	6	Yeryüzünde Yaşam	2

Tablo 1’de görüldüğü üzere katılımcılar okul dışı mekanların en çok tarih, coğrafya ve ekonomi disiplinlerine ait konuların öğretiminde kullanılabilmesini belirtmiştir. Bazı katılımcılar sosyal bilimler disiplinlerinin adlarını verirken bazıları da “Üretim-Dağıtım-Tüketim”, “Kültür ve Miras” gibi öğrenme

alanlarını dile getirmiştir. Katılımcıların bir kısmı da sosyal bilgiler dersi konularına değinmiştir. Bu bulguları destekleyecek soru formu ve günlük alıntıları aşağıda verilmiştir:

“Tarih, ekonomi, coğrafya başta olmak üzere sosyal bilimlerde içinde yer alan tüm alt disiplin konuları okul dışı eğitimde öğretilir.” (Ö6)

“İklim tiplerinin araştırılması, sosyal hayatın gözlenmesi, coğrafyanın tanınması, tarih medeniyetlerinin bilincine varılması.” (Ö9)

“Sosyal bilgiler birçok disiplin alanını kapsadığı için tüm kazanımların hemen hepsinde kullanılabilir.” (Ö12, K)

“Tarih konuları, jeolojik mekânlar ve tarım hayvancılık yapılan yerler.” (Ö16)

“Sosyal hayat ve bölgenin ekonomik faaliyetlerini öğrenmede kullanılabilir.” (Ö15, K)

“İklim tiplerini araştırılması, ekonomik faaliyetlerin incelenmesi, sosyal hayatın gözlenmesi coğrafyanın tanınması, tarih medeniyetlerinin bilincine varılması konularında yararlanılabilir.” (Ö20, E)

Sosyal bilgiler öğretiminde okul dışı mekânların kullanılmasının beceri öğretimindeki etkisine ilişkin bulgular Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2. Okul dışı sosyal bilgiler öğretimi ile geliştirebilecek becerilere ilişkin bulgular

Kodlar	f	Kodlar	f
Gözlem	18	Eleştirel düşünme	8
Araştırma	16	Kanıt kullanma	8
Çevre okuryazarlığı	14	İletişim	8
Yenilikçi düşünme	14	Konum analizi	4
Değişim ve sürekliliği algılama	11	Finansal okuryazarlık	4
Empati	11	Girişimcilik	4
İşbirliği	9	Karar verme	3
Mekânı algılama	9	Harita okuryazarlığı	3
Zaman ve kronolojiyi algılama	9	Özdenetim	2

Tablo 2’ye göre sosyal bilgiler öğretiminde okul dışı öğrenmenin uygulanması ile öğrencilere en fazla gözlem, araştırma, çevre okuryazarlığı ve yenilikçi düşünme becerileri kazandırılacaktır. Ayrıca katılımcılar sosyal bilgiler öğretim programında yer alan birçok becerinin okul dışı öğrenme ile geliştirilebileceğini düşünmektedir. Bu sonuç okul dışı sosyal bilgiler öğretimi etkinliklerinin becerilerin geliştirilmesinde etkili olduğu görüşünü desteklemektedir. Buna ilişkin soru formu ile günlüklerden alınan katılımcı ifadeleri aşağıda verilmiştir:

“Bu etkinliklerle öğrencinin sadece duyarak öğrenme değil, derse aktif olarak katılması, görerek ve dokunarak öğrenmesi sağlanır. Çocuk yaptığından zevk alır. Özgüveni gelişir.” (Ö2)

“Öğrencilere yaratıcılık, sınıflama, çıkarım, farklı açılardan bakma, bilgiye kendi kendine ulaşma becerileri kazandırır.” (Ö3)

“Öğrenciler derste öğrendiklerini pratiğe döker, doğayı, tarihini, kültürünü kendi gözlemleyerek öğrenir. Kanıt kullanarak öğrenme becerisi gelişir.” (Ö13)

“Araştırma, bilgi bulma ve kullanma, karar verme, gözlem, mekânı algılama, zaman ve kronolojiyi algılama, yaratıcı düşünme, analiz, sentez ve değerlendirme, iletişim, dinleme, tartışma, bağlantı kurma, kendini ifade etme becerileri gelişir.” (Ö11, K)

“Öğrencilerin öğrenmeyi öğrenme becerileri gelişir. Bilgiyi somutlaştırmaları sağlanır. Bu mekanları sahiplenmeleri ve bu mekanlara karşı sorumluluk bilinçlerinin artması sağlanır.” (Ö25, E)

“Okul dışı mekanlarda yapılacak etkinliklerle geçmişin algısı ve değer bilinci oluşturulur.” (Ö27)

Sosyal bilgiler öğretiminde okul dışı mekânların kullanılmasının değer kazandırmadaki etkisine ilişkin bulgular Tablo 3’te sunulmuştur.

Tablo 3. Okul dışı sosyal bilgiler öğretimi ile geliştirilebilecek değerlere ilişkin bulgular

Kodlar	f	Kodlar	f
Tarihsel mirasa duyarlılık	18	Dayanışma	7
Doğal çevreye duyarlılık	15	Çalışkanlık	4
Vatanseverlik	13	Barış	4
Saygı	10	Adalet	4
Bilimsellik	9	Hoşgörü	3
Sorumluluk	9	Misafirperverlik	2
Estetik	7		

Tablo 3’e göre katılımcılar sosyal bilgiler öğretiminde okul dışı mekanların eğitim ortamı olarak kullanılması ile öğrencilerde en çok “Tarihsel mirasa duyarlılık”, “Doğal çevreye duyarlılık”, “Vatanseverlik”, “Saygı”, “Bilimsellik”, “Sorumluluk”, “Estetik” ve “Dayanışma” değerlerinin geliştirilebileceği görüşünde oldukları tespit edilmektedir. Ayrıca sosyal bilgiler öğretim programında bir değer olarak yer almayan “Hoşgörü” ve “Misafirperverlik” olguları da okul dışı öğrenme ile kazandırılacak değer olarak belirtilmiştir. Bu bulguları destekleyecek katılımcı görüşleri soru formu ve günlüklerden alıntılanarak aşağıda verilmiştir:

“Değer kazandırma etkinliği bir süreçtir. Değer öğretiminde söz etkili olmaz. Öğrenciler okul dışı mekânlarda edindiği deneyimi davranış haline getirir.” (Ö2)

“Değerler telkin yoluyla kazandırılmaya çalışıldığında başarılı olma olasılığı düşüktür. Değerler birebir okul dışı mekanlarda yaşadığında kazanılabilir.” (08)

“Ders dışı etkinlikler pekiştireç görevi yapar. Kalıcılık oranını yükseltir. İlgi çeker. Öğrenme istenilen yönde gerçekleştirilir. Verilmek istenen değerler etkin bir şekilde kazandırılır.” (Ö12)

“Yaparak yaşayarak öğrenci değer kazanabilir. Bir musibet bin nasihatten daha iyidir atasözü bunu açıklar. İyiliği ve kötülüğü kendi gözüyle gören çocuk değer kazanacaktır.” (Ö14)

“Öğrenciler somut olarak görüp kendileri yaşayacağı için değer kazanmada okul dışı öğrenme daha etkili olacaktır.” (Ö14)

“Öğrenciler değer kavramını yaparak yaşayarak beş duyusunu kullanarak kazanırlar.” (Ö17)

“Değerler geçmişten eserlerle bütünlenip tamamlanırsa somutlaştırılmış olur. Böylece kanıt yoluyla değer kazandırılır.” (Ö25)

“Somut yaşantılar yoluyla gizil öğrenme içselleştirme şeklinde değerler daha etkin öğrenilir. Bir taş ile iki kuş misali okul dışı bir etkinlikte birden fazla değer kazandırılır.” (Ö29)

“Öğrencilerin mekanlara olan duyarlılığı ve farkındalığı büyük oranda artar.” (Ö35)

Sosyal bilgiler öğretiminde okul dışı mekânların kullanılmasının kavram kazandırmadaki etkisine ilişkin bulgular Tablo 4’te sunulmuştur.

Tablo 4. Okul dışı sosyal bilgiler öğretimi ile kavram kazandırmaya ilişkin bulgular

Kodlar	f	Kodlar	f
Kavram yanlışlarının giderilmesi	13	Kavramların ayırt edilmesi	7
Kavramların kalıcı öğrenilmesi	11	Kavramların zihinde canlandırılması	6
Kavramların somutlaştırılması	11	Farklı kavramların öğrenilmesi	6
Kavramların yaparak yaşayarak öğrenilmesi	9	Kavramlar arasında ilişki kurulması	5
Kavram öğrenmenin kolaylaşması	9	Kavram öğrenme merakını artırması	3

Tablo 4’e göre katılımcılar, okul dışı mekânların kavram öğretiminde en çok “Kavram yanlışlarının giderilmesi”, “Kavramların kalıcı öğrenilmesi”, “Kavramların somutlaştırılması”, “Kavramların yaparak yaşayarak öğrenilmesi” ve “Kavram öğrenmenin kolaylaşması” şeklinde katkılarının olabileceği görüşündedirler. Bu bulguları destekleyecek soru formu ve günlüklerden alıntılar aşağıda verilmiştir:

“Doğal afetler, beşeri ortamlar, coğrafi konum gibi öğelerin gösterilmesi ile bilginin görsel olarak verilmesi daha kalıcı öğrenme sağlar.” (Ö4)

“Kavramın en ince ayrıntılarına kadar anlaşılmasında etkisi vardır. Kavramları birebir yaşayarak öğrenmeyi sağlar.” (Ö5)

“Soyut kavramların okul dışı mekânları kullanarak somutlaştırabiliriz. Bu da öğrencilerin konuyu içselleştirmesine yardımcı olur.” (Ö12)

“Öğrenciler okul dışı mekânlarda hiç duymadığı kavramları duyarlar. Bu kavramları merak eder ve araştırırlar.” (Ö13)

“Çoğu kavramlar ortaokul çağındaki çocukların kafasında somutlaşmadan yitip gitmektedir. Bu durum çocuğun derse olan ilgisini azaltmaktadır.” (Ö19)

“Öğrenci yeni kavramlar öğrenerek kelime hazinesini artırır.” (Ö21) Bu sonuç, proje kapsamında gerçekleştirilen etkinliklerin öğrencilerin kavram öğrenme sürecinde olumlu yönde bir etkiye sahip olduğunu ortaya koymaktadır.

Araştırmanın ikinci alt problemine yönelik bulgular sosyal bilgiler öğretiminde kullanılacak okul dışı mekânlar, sosyal bilgiler öğretiminde okul dışı mekânlarda uygulanabilecek yöntem/teknik ve etkinliklerden oluşmaktadır.

Sosyal bilgiler öğretimine katkı sağlayabilecek okul dışı mekânlara yönelik bulgular Tablo 5’te sunulmuştur.

Tablo 5. Sosyal bilgiler öğretiminde kullanılabilir okul dışı mekânlara ilişkin bulgular

Tema	Kodlar	f		f
Tarihi mekânlar	Tarihi konak	23	Köprüler	9
	Müze	20	Antik kentler/özen yerleri	9
	Kale	18	Han/kervansaray	3
	Mezarlık/şehitlik	16	Kiliseler	3
	Anıtlar ve kitabeler	12	Değirmen	3
	Medreseler	10	Tarihi köyler	2
	Cami/küllüye	9	Tarihi sokaklar	2
Coğrafi alanlar	Coğrafi şekiller (ova, dağ, göl, plato, mağara, kayalar, şelale, traverten)	14	Denizler/nehirler	3
	Milli parklar	10	Ormanlar	2
	Doğa	10	Çiftlikler	1
	Yayla	6	Meralar	1
	Afet alanları	5	Tarım alanları	1
	Botanik bahçeler	3	Su kaynakları	1
Kurumlar	Resmi kurumlar	11	Pazar yerleri	2
	Fabrikalar	10	Hastaneler	2
	Barajlar	10	Sanayi siteleri	2
	Sergiler	3	Dernekler	2
	Atölyeler	2	Bilim merkezleri	2
	İş yerleri	2		

Tablo 5 incelendiğinde öğretmen adaylarının sosyal bilgiler öğretimine katkı sağlayabilecek okul dışı mekânlara yönelik ifadeleri; “Tarihi mekânlar”, “Coğrafi alanlar”, ve “Kurumlar” olmak üzere üç ana tema altında yoğunlaştığı görülmektedir. Öğretmen adayları sosyal bilgiler öğretiminde kullanılabilir tarihi mekânlara en çok “Tarihi konak”, “Müze”, “Kale”, “Mezarlık/şehitlik” en az “Tarihi köyler” ve “Tarihi sokaklar” yanıtını vermişlerdir. Okul dışı öğrenmede kullanılabilir coğrafi alanlara en çok “Coğrafi şekiller (Ova, Dağ, Göl, Plato, Mağara, Kayaçlar, Şelale, Traverten)”, “Milli parklar”, “Doğa”, “Yayla” mekânlarını, en az “Çiftlikler”, “Meralar”, “Tarım Alanları” ve “Su Kaynakları”nı belirtmişlerdir. Okul dışı alanlara “Kurumlar” kategorisinde; “Resmi kurumlar”, “Fabrikalar”, “Barajlar” en çok, “Atölyeler”, “İş yerleri”, “Pazar Yerleri”, “Hastaneler”, “Sanayi siteleri”, “Dernekler”, “Bilim merkezleri” alanlarını daha az tekrar edilmiştir. Bulgular, proje kapsamında gerçekleştirilen etkinliklerin öğretmen adaylarının okul dışı sosyal bilgiler öğretiminde kullanılabilir okul dışı mekânları öğrenmelerinde etkili olduğu göstermektedir. Bulgulara ilişkin katılımcı görüşlerinden bazıları aşağıda verilmektedir:

“Sosyal bilgiler içerik olarak tarih ,coğrafya gibi dersleri kapsamaktadır. Bu sebeple tarihi yerler tarihi nesnelerin incelenebilecek müzeler, anıtlar, antik kentler, kazı alanları, kaleler, medreseler barajlar mekân olarak seçilebilir, coğrafi açıdan bir inceleme yapmak için doğal oluşumlar örneğin traverten, şelale, karstik araziler ve ormanlar tercih edilebilir.” (Ö2, K)

“İşlediğimiz konuya göre değişiklik gösterir. Örnek olarak etnografya müzeleri, anıtlar tarihi yerler, mezarlar eski zamanlara ait yapılar, bir savaşa tanıklık etmiş mekanlar ortamlar vesaire incelenebilir.” (Ö3, K)

“Kültür ve miras kazanımına uygun olarak tarihi mekânları, müzeleri, köprüleri, köşkleri, camileri, antik kentleri; üretim tüketim dağıtım kazanımına uygun olarak fabrikalar, milli parklar, coğrafya mekânları gezi düzenlenebilir.” (Ö11, K)

“Cami, medrese, köprü, saray, mağara, santraller kısacası sosyal bilgiler kazanım ve becerileri doğrultusunda bu kazanım ve becerileri uyacak dış mekân ve ortamlardaki yapıtlar ve doğal çevre kullanılabilir.” (Ö18, E)

“Etkili öğretim ve kazanımla ilişkilendirmeyi doğru yapabilirsek okulumuzun bahçesi dahi yarar sağlar, ancak sosyal bilgiler toplumu doğrudan ilişkili olduğu için tarihi, doğal, ekonomik, hukuk ile ilgili ve daha nice okul dışı mekânları örnek gösterebiliriz.” (Ö22, K)

Sosyal bilgiler öğretiminde okul dışı mekanlarda uygulanabilecek yöntem/teknik veya etkinlikler ile kullanılacak ders materyallerine yönelik bulgular Tablo 6’da sunulmuştur.

Tablo 6. Sosyal bilgiler öğretiminde okul dışı mekanlarda gerçekleştirilebilecek yöntem/teknik ve etkinlikler ile kullanılacak ders materyallerine ilişkin bulgular

Tema	Kod	f	Kod	f
Yöntem/teknik	Gözlem	22	Anlatım	10
	Araştırma inceleme	20	Beyin fırtınası	9
	İşbirlikli öğrenme	15	Proje	8
	Tartışma	14	Buluş	6
	Sözlü tarih	12	Soru cevap	5
	Drama	10	Gösterip yaptırma	5
Etkinlik	Kanıt inceleme	25	Saha araştırması	12
	Arazi incelemesi	23	Grafik tablo oluşturma	11
	Resim çalışması	21	Mekan inceleme	10
	Mimari çizimler	18	Ropörtaj	10
	Kroki çizme	15	Afiş yapma	8
	Oryantring	15	Pano hazırlama	7
	Yorumlama	14	Sergi	5
Materyal	Çalışma yaprakları	28	Maketler	11
	Gözlem formu	25	Pano	8
	Fotoğraf	15		

Tablo 6’ya göre sosyal bilgiler öğretiminde okul dışı mekanlarda gerçekleştirilebilecek yöntem/teknik veya etkinlikler “yöntem/teknik” ve “etkinlik” ve “materyal” olmak üzere üç tema altında verilmiştir. Yöntem/teknik olarak en fazla “Gözlem”, “Araştırma inceleme”, “İş birlikli öğrenme”, “Tartışma”, “Sözlü tarih”, yöntemleri gerçekleştirilebilir. Etkinlik olarak “Kanıt inceleme”, “Arazi incelemesi”, “Resim çalışması”, “Mimari çizimler”, “Kroki çizimleri”, “Oryantring”, “Yorumlama” yapılabilir. Materyal olarak “Çalışma yaprakları”, “Gözlem formu”, “Fotoğraf”, “Maketler” ve “Pano” kullanılabilir. Soru formu ile günlüklerden alıntılanan bazı katılımcı görüşleri aşağıda verilmiştir:

“Bilgiler teorik olduğunda kalıcı olmamaktadır. Okul dışı eğitim ile çocuğun görsel zekası kullanılarak daha etkili olabilir.” (Ö6)

“Öğrenci merkezli uygulamalar, buluş yoluyla öğrenme ile ders gerçekleştirilir.” (Ö7)

“Gözlem tekniği kullanılır ancak anlatım tekniğine olması gerekir çünkü öğrencilere soru soran ve onları düşündüren bir şey olması gerekir.” (Ö12)

“Kalelerde eserin çizimi tasviri yapılabilir. Drama etkinlikleri de bireysel ya da gruplar arası yapılabilir.” (Ö13)

“Tarım konusunda bölgedeki çiftçilerin arazilerinde, fabrikalarda, üretim tüketim dağıtım sürecinde hayvancılık faaliyetlerinde yaylalarda gözlem yapılır.” (Ö21)

“Üç boyutlu mekan tasarımları, resim çizme, grafik tablo oluşturma, veri toplama, veri analiz etme çalışmaları yaptırılabilir.” (Ö23)

“Kanıtlamaya dayalı etkinlikler ile iş birlikli öğrenme uygun çalışmalar yapılabilir.” (Ö25)

“Yaparak yaşayarak öğrenme ve keşif yoluyla öğrenme uygulamaları gerçekleştirilebilir.” (Ö29)

Araştırmanın üçüncü alt problemine yönelik bulgular; okul dışı öğrenmenin etkili olarak uygulanabilmesi için dikkat edilmesi gereken hususlar ile işlevsel olarak kullanılabilmesi için sosyal bilgiler öğretmen adaylarının okul dışı öğrenmeye ilişkin görüşlerinden oluşmaktadır.

Okul dışı öğrenme sürecinde dikkat edilmesi gereken hususlara yönelik bulgular Tablo 7’de sunulmuştur.

Tablo 7. Okul dışı öğrenmede dikkat edilmesi gereken noktalara ilişkin bulgular

Tema	Kodlar	f	f	
Hazırlık	Etkili plan-program hazırlanması	28	Ulaşım sorununun çözülmesi	9
	Yasal prosedürlerin yapılması	20	İhtiyaçların temin edilmesi	7
	Maddi kaynak bulunması	20	Mekânın önceden incelenmesi	6
	Uygulama öncesi hazırlık yapılması	13	Öğrencilerin etkinliğe önceden hazırlanması	6
	Kazanıma/öğrenciye uygun mekân belirlenmesi	11	Kuralların önceden öğrencilere öğretilmesi	4
	Etkinlik/Materyal hazırlanması	9		
Uygulama	Etkinlikler sırasında öğrenci kontrolünün sağlanması	25	Çalışma düzen ve disiplininin sağlanması	12
	Etkinliklerde güvenliğin sağlanması	21	Etkinliklerde amacın dışına çıkılmaması	10
	Etkinliklerin zamanında yapılması	18	Uygulama sonrası yapılan etkinliklerin değerlendirilmesi	7

Tablo 7’de görüldüğü üzere okul dışı öğrenmede dikkat edilmesi gereken noktalar “Hazırlık” ve “Uygulama” kapsamında verilmiştir. Katılımcılar, okul dışı öğrenmenin hazırlık kısmında en fazla “Etkili plan-program hazırlanması”, “Yasal prosedürlerin yapılması” ve “Maddi kaynak bulunması”, “Uygulama öncesi hazırlık yapılması”, uygulama aşamasında ise “Etkinlikler sırasında öğrenci kontrolünün sağlanması”, “Etkinliklerde güvenliğin sağlanması”, “Etkinliklerin zamanında yapılması”

ve “Çalışma düzen ve disiplininin sağlanması” noktalarına daha çok dikkat edilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Bu konuya yönelik katılımcı görüşlerinden bazıları aşağıda alıntılanmıştır:

“Öğrenci sayısı fazla ise öğrenci üzerinde disiplin sağlanamayabilir. Kaybolma, yaralanma vb. durumlar yaşanabilir.” (Ö4)

“Öğrencileri okul dışına çıkarmak büyük sorumluluk gerektirir. Maddi boyutta da sıkıntı olabilir. Fakat kazanımlar ve değerler bu sınırlılıkları ortadan kaldırmaya degecektir.” (Ö12)

“Öncelikle öğretmenlerin bu konuda iyi eğitilmesi ve cesaretlendirilmesi gerekir.” (Ö27)

“Öğretmenin okul dışı öğrenme alanlarında kullanacağı materyalleri iyi hazırlaması gerekmektedir.” (Ö19)

“Bir öğretmen olarak eğitim alanının beşeri ve fiziki özelliklerine hakim olmalı. Faaliyetler çalışma kağıtlarıyla desteklenmelidir.” (Ö14)

“Plan kusursuz hazırlanmalı ve materyaller tam olmalıdır.” (Ö13)

“Her mekânda belirli yaş düzeylerine göre etkinlikler yapılması.” (Ö12)

“Sosyal bilgiler öğretim programının okul dışı öğrenmeye göre düzenlenmesi, teorik ve ezber konuların azaltılması. Yaşayarak, gözlem yaparak öğrenmeye uygun konuların sosyal bilgiler dersine koyulması.” (Ö10)

“Sosyal bilgiler öğretiminin hayata dair bir program olduğunun güzel yansıtılması.” (Ö9)

“İlk başta öğretmen ve müdürlerin bu tarz faaliyetleri artırmasını sağlayabiliriz.” (Ö5)

“Bir konunun belirlenmesi ve bu konu doğrultusunda mekânın seçilmesi. Okul müdüründen izin alınması. Mekâna gidilecek aracın ayarlanması gibi konulara dikkat edilmelidir.” (Ö10)

“Planın akıcılığına, işlevselliğine ve kazanım beceri ve değerlere uygun etkinlik hazırlamak”. (Ö11)

“Sınıfların kalabalık olması uygulamayı zorlaştırabilir. Ayrıca velililerin öğrencilere izin vermemesi noktasında ikna edilmeleri gerekebilir”. (Ö30)

Sosyal bilgiler öğretiminde okul dışı ortamlardan işlevsel bir biçimde yararlanılabilmesi için neler önerirsiniz?” sorusuna yönelik elde edilen bulgular Tablo 8’de sunulmuştur.

Tablo 8. Okul dışı mekanlardan etkin bir şekilde yararlanılmasına ilişkin bulgular

Kodlar	f
Öğretmenlerin okul dışı öğrenme eğitimi alması	18
Programda okul dışı öğrenmeye daha çok yer verilmesi	14
Öğrencilerin okul dışı öğrenme hakkında bilgilendirilmesi	12
Okul idarelerinin okul dışı öğrenme hakkında bilgilendirilmesi	12
Ailelerin okul dışı öğrenme hakkında bilinçlendirilmesi	9
Sosyal bilgilerin hayatın içinden ders olduğunun anlatılması	7
Okul dışı öğrenme ile ilgili sempozyum verilmesi	5
Okul dışı etkinlikte planlanan süreye uyulması	2

Tablo 8’e göre katılımcılar sosyal bilgiler öğretiminde okul dışı mekanlardan yararlanabilmek için en çok “Öğretmenlerin okul dışı öğrenme eğitimi alması”, “Programda okul dışı öğrenmeye daha çok yer verilmesi”, “Öğrencilerin okul dışı öğrenme hakkında bilgilendirilmesi” ve “Okul idarelerinin

okul dışı öğrenme hakkında bilgilendirilmesi” cevabını vermiştir. Bunun dışındaki öneriler okul yöneticileri, aileler ve öğrencilere okul dışı öğrenmenin önemi ve faydalarının anlatılması yönündedir. Burada katılımcıların okul dışı öğrenmenin etkili olabilmesi, etkinliklerin uygulanmasının kolaylaştırılması için okul paydaşlarının okul dışı öğrenmenin amacı ve faydaları hakkında bilgilendirilmesini önerdikleri anlaşılmaktadır. Konuya ilişkin soru formu ve katılımcı günlüklerinden alıntılar aşağıda verilmiştir:

“İlk başta öğretmen ve müdürlerin bu tarz faaliyetleri artırması sağlanabilir.” (Ö5, E)

“Sınıflarda öğrenci sayısı azaltılıp bu sayı öğretmenin kontrol edebileceği seviyeye düşürülmelidir.” (Ö1, E)

“Öğretmenler çok iyi şekilde yetiştirilmeli, öğretim programlarında okul dışı eğitime daha fazla yer verilmelidir.” (Ö6, E)

“Veliler bilinçlendirilerek cesaretlendirilmeli, eğitimciler bilgilendirilmelidir. Okul dışı öğrenmeye bütçe ayrılmalıdır.” (Ö8, E)

“Bu mekanların turizmden uzaklaştırılmasını, her mekanda belirli yaş düzeylerine göre tanıtımlar ve etkinlikler yapılmasını öneriyorum.” (Ö12, K)

“Öğrencilere ziyaret edilecek mekânların nasıl ve ne şekilde incelenmesi gerektiği aktarılmalıdır.” (Ö20, E)

“Karadeniz Bölgesi’nde uygulanan bu projenin eğitimlerinin başka bölgelerde de devam etmesini ve bu sayede donanımlı öğretmenlerin yetiştirilmesini umut ediyorum.” (Ö29, K)

4. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Verilerden elde edilen bulgulara göre katılımcılar okul dışı ortamlarda öğretimi yapılabilecek sosyal bilgiler konularına en çok tarih, coğrafya ve ekonomi konuları cevabını vermiştir. Üretim tüketim ve dağıtım, kültür ve miras, insanlar yerler çevreler öğrenme alanları ile sosyal hayat, doğa ve çevre, sanat, ülke kaynakları, iletişim ve insan ilişkileri, yeryüzünde yaşam konularını örnek göstermişlerdir. Sosyal bilgiler öğretiminde okul dışı mekanların kullanılması ile öğrencilere kazandırılacak becerilere katılımcılar en fazla gözlem, araştırma, çevre okuryazarlığı, yenilikçi düşünme, değişim ve sürekliliği algılama, iş birliği, mekanı algılama, zaman ve kronolojiyi algılama cevabını vermişlerdir. Bu beceriler sosyal bilgiler öğretim programında yer alan becerilerden oluşmaktadır. Okul dışı öğrenmenin kullanılması ile öğrencilere kazandırılacak değerlere ise en çok tarihsel mirasa duyarlılık ve doğal çevreye duyarlılık cevabı verilmiştir. Katılımcılar bu değerlerin dışında vatanseverlik, saygı, sorumluluk, bilimsellik, estetik gibi değerleri de belirtmişlerdir.

Kavram öğrenmede okul dışı öğrenmenin etkisine ise katılımcılar okul dışı mekanlarda yapılan öğretimin doğal ortamlarda yapılmasının öğrencilerin kavram yanlılığı ve kavram kargaşası sorununu

ortadan kaldırdığını ifade etmişlerdir. Öğrencilerin farklı ve yeni kavramları yaparak yaşayarak ve görerek kalıcı bir şekilde öğrendiklerini belirtmişlerdir. Buna ek olarak sınıf içerisinde kavram öğrenmenin zor olduğu ve kalıcı olmadığını ifade ederek okul dışı öğrenmenin soyut kavramları somutlaştırdığını dile getirmişlerdir. Araştırma bulguları Malkoç ve Kaya (2015) çalışmalarında okul dışı öğrenme ile öğrencilerde öğrenilen bilgilerin somutlaştırılması, çoklu bakış açısı ve kalıcı öğrenme sağlandığını belirtmiştir. Ayrıca okul dışı öğrenmenin görselleştirme, yaparak yaşayarak öğrenme, araştırma inceleme, uygulama imkânı verdiğini ifade etmişlerdir. Araştırma bulguları (Hammerman, 1963; Bonting, 2007; Chawla ve Cushing 2007; Wals, 1994) okul dışı öğrenme ortamlarının etkinliğinin vurgulandığı çalışmalar tarafından desteklenmektedir.

Katılımcılar sosyal bilgiler öğretiminde kazanımlara uygun olarak kullanılacak alanları; tarihi mekanlar, coğrafi mekânlar, resmi ve özel kurumlar olarak belirtmişlerdir. Tarihi mekânlara müze, ören yerleri, kale, cami, medrese, tarihi sokaklar; coğrafi mekânlara ova, dağ, göl gibi oluşumlar ile yayla, orman, botanik bahçeleri, su kaynakları gibi alanları; kurumlara ise fabrika, baraj, hastane, dernek, bilim merkezleri gibi çok geniş bir yelpazede örnek vermişlerdir. Topçu (2017) okul dışı öğrenme ile ilgili araştırmaları derlediği çalışmasında okul dışı öğrenmenin gezi gözlem olarak bilindiğini ve en çok müzelerin okul dışı mekân olarak algılandığını belirtmiştir. Bu çalışmadan farklı olarak Malkoç ve Kaya (2015) çalışmalarında; okul bahçesi, kütüphane, kantin, koridor, laboratuvar, çok amaçlı salon, yemekhane, oyun alanları, toplantı salonu, konferans salonu, teknoloji tasarım dersliği, sergi salonu, etkinlik odası, Atatürk köşesi, atölye, 3D sınıfı, bilgisayar odası, spor salonu, oyun bahçesi, tiyatro ortamlarını okul dışı öğrenme ortamı olarak gösterildiğini tespit etmiştir. Saraç'ın (2017) bulguları bu çalışmada belirlenen okul dışı öğrenme alanları ile benzerlik göstermektedir.

Sosyal bilgiler öğretiminde okul dışı mekanlarda uygulanabilecek yöntem ve tekniklere gözlem, araştırma inceleme, işbirlikli öğrenme, tartışma, sözlü tarih, drama, anlatım, beyin fırtınası, proje, buluş yoluyla öğrenme, soru cevap, gösterip yaptırma örneklerini belirtmişlerdir. Katılımcılar okul dışı mekanlarda kanıt inceleme, arazi inceleme, resim çizme, mimari çizimler yapma, kroki çizme ve röportaj yapma etkinliklerini belirtirken materyal olarak da çalışma yaprakları ile gözlem formunu dile getirmişlerdir. Okul dışı öğrenme de dikkat edilmesi gereken noktalara katılımcılar, hazırlık ve uygulama aşamalarında yapılması gerekenleri belirtmişlerdir. Hazırlık aşamasında, etkili plan-program hazırlanması, yasal prosedürlerin yapılması, maddi kaynak bulunması, uygulama öncesi hazırlık yapılması, kazanıma/öğrenciye uygun mekân belirlenmesi, etkinlik/materyal hazırlanması; uygulama aşamasında ise, etkinlikler sırasında öğrenci kontrolünün sağlanması, etkinliklerde güvenliğin sağlanması, etkinliklerin zamanında yapılması, çalışma düzeninin ve disiplininin sağlanması, etkinliklerde amacın dışına çıkılmaması, uygulama sonrası yapılan etkinliklerin değerlendirilmesi ifadelerini belirtmişlerdir.

Sosyal bilgiler öğretiminde okul dışı ortamlardan işlevsel bir şekilde yararlanılması için öncelikle öğretmenlerin okul dışı öğrenme eğitimi almasını önermişlerdir. Öğrencilerin, idarecilerin ve velilerin okul dışı öğrenme hakkında bilgilendirilmesini tavsiye etmişlerdir. Bunların dışında okul dışı öğrenmeye sosyal bilgiler öğretim programında daha çok yer verilmesini, yasal işlemlerin kolaylaştırılmasını, okul dışı öğrenmeye maddi kaynak ayrılmasını, dile getirmişlerdir. Bu bulgular öğretmenlerin okul dışı etkinlik düzenlemek için yeterli bilgi ve beceriye sahip olmadıkları, zaman, maliyet, sorumluluk ve bürokratik işleri sorun olarak gördükleri için okul dışı öğrenmeyi tercih etmedikleri sonuçları ile benzerlik göstermektedir (Bunting, 2007; Arslantaş 2006; Güler, 2009; Bozdoğan, 2012; Muranen, 2014; Tatar ve Bağrıyanık 2015, Malkoç ve Kaya 2015; Meydan ve Akkuş, 2014). Malkoç ve Kaya (2015) araştırmalarında okul dışı öğrenmenin kullanılmaması veya etkisiz olmasında öğrenci sayısının fazla olması, zaman yetersizliği, öğretim programının yoğunluğu, fiziki ortam yetersizliği, program ve kılavuz kitaplarında etkinliklerin yokluğu, idarecilerin olumsuz tutumu ve diğer öğretmen ve öğrencilere rahatsızlık verme gibi ortam ve imkan yoksunluğu ve olumsuz tutumu ifade ederken bahsederken diğer taraftan da öğretmenlerin okul dışı öğrenme alanlarını konuyla ilişkilendirememeleri, planlama yapamamaları şeklinde öğretmen yetersizliklerini dile getirmişlerdir.

Araştırmanın sonuçları ışığında şu öneriler getirilmiştir. Eğitim fakültelerinde okul dışı öğrenme dersleri uygulamalı olacak şekilde düzenlenebilir. Okul dışı öğrenme hakkında öğrenci veli ve idareciler bilgilendirilebilir. Okul dışı öğrenme uygulaması yapılabilecek kurum ve kuruluşlar ile iş birliği yapılabilir. Öğretmenlere hizmet içi eğitimlerle okul dışı öğrenme bilgi ve deneyimi kazandırılabilir. Sosyal bilgiler öğretiminde okul dışı alanlarda kullanılacak materyaller geliştirilebilir. Okul dışı öğrenmenin sosyal bilgilerde uygulanması hakkında farklı mekanlarda araştırma ve proje yapılabilir.

5. KAYNAKÇA

- Akkuş, A., & Meydan, A. (2013). Sosyal bilgiler öğretiminde tarihi ve coğrafi mekân uygulamalarının değerlendirilmesi. *Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi*, 4 (13), 14-30.
- Ata, B. (2006). Sosyal bilgiler öğretim programı. İçinde C. Öztürk (Ed.), *Hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi: yapılandırmacı bir yaklaşım* (71-83). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Auer, M. R. (2008). Sensory perception, rationalism and outdoor environmental education. *International Research in Geographical and Environmental Education*, 77 (1), 6-12.
- Barr, R. D., Barth, J. L. & Shermis, S. S. (1977). *Defining the social studies*. Arlington, VA: National Council for the Social Studies.
- Bozdoğan, A. E. (2012). Eğitim amaçlı gezilerin planlanmasına ilişkin fen bilgisi öğretmen adaylarının uygulamaları: altı farklı alan gezisinin değerlendirilmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 12 (2), 1050-1072.
- Bunting, C. J. (2006). *Interdisciplinary teaching through outdoor education*. Champaign, IL: Human Kinetics.
- Chawla, L., & Cushing, D. F. (2007). Education for strategic environmental behavior. *Environmental Education Research*, 73(4), 437-452.
- Creswell, J. W. (2017). *Nitel ve nitel araştırmanın planlanması, yürütülmesi ve değerlendirilmesi*. Çev Ed. Halil Ekşi, Ankara: Eğitim Danışmanlığı ve Araştırmaları Merkezi.
- Demir, M. K. (2007). Sınıf öğretmenlerinin hayat bilgisi ve sosyal bilgiler derslerinde gözlem gezisi yöntemini uygulama durumları. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5 (2), 323-341.
- Demircioğlu, İ. H. (2007). *Tarih öğretiminde öğrenci merkezli yaklaşımlar*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Eshach, H. (2007). Bridging in-school and out-of-school learning: formal, non-formal, and informal education *Journal of Science Education and Technology*, 16 (2), DOI: 10.1007/s10956-006-9027-1.
- Güler, T. (2009). Ekoloji temelli bir çevre eğitiminin öğretmenlerin çevre eğitimine karşı görüşlerine etkileri. *Eğitim ve Bilim*, 34, 146-151.
- Hammerman, D. (1963). A case for outdoor education. *The Clearing House*, 38 (1), 54-56. Erişim adresi: <https://www.jstor.org/stable/30188189>.
- Işık, H. (2008). İlköğretimde tarih konularının yerel tarih ile ilişkilendirilmesinin öğrenci başarısına etkisi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 1 (4), 290-310.
- Lee, P. (2005). Putting principles into practice: understanding history. In S. Donovan & J. Bransford (Eds.), *How students learn: history in the classroom* (31-73). Washington D.C.: National Academic Press.
- Malkoç, S., & Kaya, E. (2015). Sosyal bilgiler öğretiminde sınıf dışı okul ortamlarının kullanımı. *İlköğretim Online*, 14 (3), 1079-1095.

- Manifold, M. C. (1995). Art education in the social studies. Erişim adresi: <https://www.ericdigests.org/1996-4/art.htm>.
- MEB (Milli Eğitim Bakanlığı) (2018). *Sosyal bilgiler dersi öğretim programı (İlkokul ve ortaokul 4, 5, 6 ve 7. sınıflar)*. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü Basımevi.
- Meydan, A., & Akkuş, A. (2014). Sosyal bilgiler öğretiminde müze gezilerinin tarihi ve kültürel değerlerin kazandırılmasındaki önemi. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 29, 402-422.
- Miles, M. B. & Huberman, A. M. (2016). *Nitel veri analizi*. 2. Baskı. (Sadegül Akbaba Altun, Ali Ersoy Ed.), Ankara: Pegem Akademi.
- Muranen, J. (2014). *The importance of out-of-school environmental education entities for integrating environmental education into school curriculum*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Tampere Üniversitesi, Finlandiya.
- National Curriculum Standards for Social Studies (NCSS, 2014). *The themes of social studies published on national council for the social studies*. Erişim adresi: <http://www.socialstudies.org>.
- Safran, M., & Ata, B. (2006). Okul dışı tarih öğretimi, *Tarih eğitimi makale ve bildirimler*, Ankara: Gazi Kitabevi, 53-54.
- Saraç, H. (2017). Türkiye’de okul dışı öğrenme ortamlarına ilişkin yapılan araştırmalar: içerik analizi çalışması. *Eğitim Kuram ve Uygulamaları Araştırmaları Dergisi*, 3, (2), 60-81.
- Seixas, P. (1996). Conceptualizing the growth of historical understanding. In D. Olson & N. Torrance (Eds.), *The handbook of education and human development (765-783)*. Cambridge, MA: Blackwell.
- Şimşek, A. Kaymakçı, S. (Ed.). (2015). *Okul dışı sosyal bilgiler öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Tatar, N., & Bağrıyanık, K.E. (2012). Fen ve teknoloji dersi öğretmenlerinin okul dışı eğitime yönelik görüşleri. *İlköğretim Online*, 11 (4), 883-896.
- Tokcan, H. (2015). Okul dışı sosyal bilgiler öğretiminde yerel tarih. İçinde, Şimşek, A. & Kaymakçı S. (Ed.), *Okul Dışı Sosyal Bilgiler Öğretimi (143-170)*. Ankara: Pegem Akademi.
- Topçu, E. (2017). Sosyal bilgiler öğretiminde okul dışı öğrenme ortamları: öğretmen adayları ile fenomenolojik bir çalışma. *International Education Studies*, 10 (7), 126-142.
- Türkmen, H. 2010. İnformal (sınıf-dışı) fen bilgisi eğitimine tarihsel bakış ve eğitimimize entegrasyonu. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3 (39), 46-59.
- Uğurlu, N. B., & Aladağ, E. (2015). Mekânsal düşünmenin Türkiye’de sosyal bilgiler öğretim programındaki yeri ve öğretmenlerin bu beceri hakkındaki görüşleri. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 32, 22-42.
- Url-1 <https://www.sri.com/research-development/out-school-learning>.
- Wals, A. (1994). Action research and community problem-solving: environmental education in an inner-city, *Educational Action Research*, 2 (2), 163-182. doi:10.1080/0965079940020203.

Wineburg, S. (2004). Crazy for history. *Journal of American History*, 90 (4), 1401-1414.

Yeşilbursa, C. C. (2015). Okul dışı sosyal bilgiler öğretiminde yerel tarih. İçinde, Şimşek, A. & Kaymakçı S. (Ed.), *Okul dışı sosyal bilgiler öğretimi* (143-170). Ankara: Pegem Akademi.

Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2016). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. 11. Baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Extended Abstract

The social studies curriculum, developed in 2014 in accordance with the constructivist approach, was last updated in 2018. In the social studies curriculum, it is stated that training students who have an environmental mentality contributed by nature consciousness and learning is not limited to school spaces or classrooms, it should cover the whole life and should be used in daily life. It is stated that outdoor education provides students with an interdisciplinary perspective and is effective in improving abilities such as making evidence-based inferences, establishing relationships between past and present, understanding permanence and changing. Researches show that planned trips to outdoor school settings have a positive effect on students' knowledge, attitudes and behaviors, but the fact that these places are least preferred by teachers. As a result, it is shown that teachers face many problems in the process of organizing outdoor school trips and they lack knowledge and experience in planning and implementation. The Project 'Education in Social Studies Teaching' numbered 118B875 which was supported within the scope of TUBİTAK 4004 Nature Education and Science Schools aims to enable prospective social studies teachers to use the outdoor school areas such as historical environment, geographical location, institutions and nature as an educational environment in social studies education by making them to have knowledge, skills and equipment with the practice of examples.

The aim of this study is to determine the opinions of prospective teachers participating in a science and society project supported by TUBİTAK on the effectiveness and use of out-of-school education in social studies teaching. In the project which lasted for six days, activities such as outdoor school learning areas, permission process and planning, activity location determination, activity preparation, and worksheet development were performed. With the natural disasters activity, the participants filled in the observation form prepared for constructivist learning by observing the effects of landslides and floods over nature and people. In the madrasah activity, oral history, drawing and painting and cooperative learning activities were carried out in a historical madrasah. In the hydroelectric power plant activity, participants observed the working methods of hydroelectric power plants and their effects on nature. They filled in the observation form and worksheet. In the water mills event, the participants examined the functions of the water mills, their place in the culture and architecture of the region and their contributions to the region and practiced them on the observation form and worksheet. In the natural life museums activity, the participants examined the works in the museum and filled in the worksheets. Object-based work, art criticism and drama were performed in the museum. In the cemeteries activity, the participants identified the characteristics of the cemetery such as population, migration, trade, profession, and religious belief with a worksheet. In the tea factory activity, participants observed the tea production process of fading, curling, oxidation, drying and grading and obtained information from the authorized engineer. Then, they filled in the worksheets. In I'm finding my way with orienteering activity, the participants tried to reach the targets indicated by the compass and the map of the competition area in order and as soon as possible. During the weaving workshop activity, the participants learned about the production of the woven cloth, its place in the local culture, its contribution to the economy and tourism through the interview activity. Then, they brainstormed the use of the workshops in the social studies lesson related to the local culture, economy, etc. During the historical mansions activity, the participants identified the characteristics of traditional architecture, the lifestyle and understanding of

the period through group work. They discussed the survival, preservation and transfer of traditional structures to the future. During the castle activity, the participants learned about the location, shape, walls, purpose of use, architectural features of the castle through observation and drawing activities. Through the nature education activity, the participants filled in the observation form by observing and examining the flora, fauna, geology, settlement types, valley shapes over the natural and human factors along the storm valley. During the walk and stay healthy event, participants walked along approximately 5-kilometer route with the instructor. After the march, the effect of sport on human health was issued. In the botanic gardens activity, having examined the plant species in the botanical garden, participants examined the relationship between climate and soil and plant ecosystem. They filled their observations in observation forms and worksheets. In the augmented reality activity, the combination of the real world and virtual images was shown to the participants step by step by using augmented reality software of Using the software such as aurasma etc., participants implemented augmented reality application over sample activities.

This research was conducted as a qualitative case study. The study group consists of 30 prospective teachers studying at social science departments of universities located in Turkey. The data were obtained from an interview form consisting of 8 questions and diaries kept by participants. Themes and codes were created from the data which were analyzed. The data presented with the frequency analysis were supported with the quotation obtained from questionnaires and diaries.

Research findings show that social studies teacher candidates mostly think that out-of-school spaces can be used in teaching subjects related to history, geography and economics.

Some of the participants mentioned learning areas such as "Production-Distribution-Consumption", "Culture and Heritage". With the application of out-of-school learning in social studies teaching, students will be able to gain mostly observation, research, environmental literacy and innovative thinking skills. In addition, the participants think that many skills in the social studies curriculum can be developed with out-of-school learning. This result supports the view that out-of-school social studies teaching activities are effective in developing skills. Participants are of the opinion that "Sensitivity to historical heritage", "Sensitivity to natural environment", "Patriotism", "Respect", "Scientificity", "Responsibility", "Aesthetics" and "Solidarity" values can be developed in terms of gaining values. In addition, the phenomena of "Tolerance" and "Hospitality", which are not included as a value in the social studies curriculum, are also stated as values that can be gained through out-of-school learning. Participants are of the opinion that out-of-school spaces mostly contribute to "Elimination of misconceptions", "Permanent learning of concepts", "Concretization of concepts", "Learning concepts by doing and living" and "Facilitation of concept learning" in concept teaching .

Participants specified out-of-school spaces in three main themes: "Historical places", "Geographical areas", and "Institutions". Historical places are mostly in the form of "Historical mansion", "Museum", "Castle", "Cemetery / martyrdom", at least "Historical villages" and "Historical streets". Geographical areas mostly include "Geographical shapes (Plain, Mountain, Lake, Plateau, Cave, Rocks, Waterfall, Travertine)", "National parks", "Nature", "Plateau" places; at least "Farms", "Pastures", "Agricultural Areas" and "Water Resources". In the category of "Institutions", "Official institutions", "Factories", "Dams" are mostly stated while "Workshops", "Workplaces", "Marketplaces", "Hospitals", "Industrial sites", "Associations", "Science centers" areas are less expressed. The points to be considered in out-of-school learning are given within the scope of "Preparation" and

"Application". Participants, in the preparation part of out-of-school learning, mostly emphasize "Preparing an effective plan-program", "Making legal procedures" and "Finding financial resources", "Preparing for implementation", "Ensuring student control during activities", "Safety in events". They stated that more attention should be paid to the points "ensuring the activities on time" and "Ensuring the working order and discipline".

According to the participants, things to be done in order to benefit from out-of-school spaces in social studies teaching are "Teachers receiving out-of-school learning education", "Including more out-of-school learning in the program", "Informing students about learning out of school" and "Informing school administrations about learning out of school". In addition, it is recommended that school administrators, families and students be informed about the importance and benefits of out-of-school learning.